

ILMIY-METODIK FAOLIYATDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСТВА В НАУЧНО- МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

URGENT ISSUES OF DEVELOPING CREATIVITY IN SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL ACTIVITIES

Xayitov Jonibek Xolboboyevich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Texnologik ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi,

p.f.f.d (PhD).

xayitovjonibek77@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishning dolzarb masalalari, uning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, pedagoglarning ijodiy salohiyatini oshirish, innovatsion yondashuvlarni qo'llash, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda ilmiy-metodik faoliyat samaradorligini yuksaltirish omillari yoritiladi. Ijodkorlikni rivojlantirishning ta'lim sifati va mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasini oshirishdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: *ilmiy-metodik faoliyat, ijodkorlik, kreativ fikrlash, innovatsion yondashuv, pedagogik texnologiyalar, ta'lim sifati, kasbiy kompetensiya, metodik faoliyat.*

Аннотация: В данной статье проанализированы актуальные вопросы развития творческих способностей в научно-методической деятельности, её теоретические основы и практическое значение. Также освещаются вопросы повышения творческого потенциала педагогов, применения инновационных подходов, эффективного использования современных образовательных технологий, а также факторы повышения эффективности научно-методической деятельности. Научно обоснована роль развития творческих способностей в повышении качества образования и профессиональной компетентности специалистов.

Ключевые слова: *научно-методическая деятельность, творчество, креативное мышление, инновационный подход, педагогические технологии, качество образования, профессиональная компетентность, методическая деятельность.*

Abstract: This article analyzes current issues related to the development of creativity in scientific and methodological activities, as well as its theoretical foundations and practical significance. It also highlights ways to enhance teachers'

creative potential, apply innovative approaches, effectively utilize modern educational technologies, and improve the effectiveness of scientific and methodological activities. The role of creativity development in improving the quality of education and enhancing the professional competence of specialists is scientifically substantiated.

Keywords: *scientific and methodological activities, creativity, creative thinking, innovative approach, pedagogical technologies, quality of education, professional competence, methodological activities.*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish sharoitida ilmiy-metodik faoliyatning mazmuni va sifatiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Ushbu jarayonda pedagog va ilmiy xodimlarning ijodkorlik salohiyati ta'lim sifati hamda ilmiy tadqiqotlar samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ijodkorlik mavjud bilim va tajribalarni takomillashtirish, yangi pedagogik g'oyalarni ilgari surish, innovatsion metod va texnologiyalarni ishlab chiqish hamda ularni amaliyotga samarali joriy etishga xizmat qiladi.

Ilmiy-metodik faoliyatda ijodiy yondashuvni rivojlantirish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, u pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini yuksaltirish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va ta'lim natijadorligini oshirishga imkon yaratadi. Shuningdek, globallashtirish va raqamli texnologiyalar jadallik bilan rivojlanayotgan bugungi sharoitda ijodkorlikni qo'llab-quvvatlash, mustaqil va tanqidiy fikrlashni shakllantirish ilmiy-metodik faoliyatning muhim vazifalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishning dolzarb masalalarini tahlil qilish, uning nazariy asoslarini yoritish hamda ta'lim jarayonida ijodiy yondashuvni rivojlantirishning samarali yo'llarini asoslab berishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirish masalasi pedagogika, psixologiya va ta'lim metodikasi sohalarida keng o'rganilgan ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ijodkorlik shaxsning intellektual salohiyati, mustaqil fikrlashi va innovatsion faoliyatini belgilovchi muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Xorijiy olimlardan J. Gilford ijodkorlikni divergent tafakkur bilan bog'lab, yangi va noodatiy g'oyalarni ilgari surish qobiliyati sifatida izohlaydi. E. Torrance esa ijodkorlikni muammolarni aniqlash, ularga original yechimlar topish va yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish jarayoni sifatida tavsiflaydi. Ularning ilmiy qarashlari ijodkorlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Pedagogika sohasida L. S. Vygotskiy va J. Bruner ijodiy fikrlashning ta'lim jarayonidagi o'rnini asoslab bergan.

Ularning fikricha, ta'lim jarayonida muammoli vaziyatlar yaratish, mustaqil izlanish va tadqiqotchilik faoliyatini tashkil etish o'quvchilarning hamda

pedagoglarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'zbek olimlari O. Tolipov va M. Usmonboyeva ilmiy-metodik faoliyatni tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda innovatsion yondashuvlarni joriy etish masalalarini yoritgan. Ularning ilmiy ishlari pedagogning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish va metodik faoliyat samaradorligini oshirishda ijodkorlikning muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirish bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, raqamli ta'lim muhiti, sun'iy intellekt texnologiyalari va zamonaviy innovatsion yondashuvlar sharoitida ushbu masalani yanada chuqur o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois ilmiy-metodik faoliyatni takomillashtirishda ijodkorlikni rivojlantirishning yangi mexanizmlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish muhim ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning umumiy va maxsus metodlaridan kompleks tarzda foydalanildi. Xususan, mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, ilmiy maqolalar hamda me'yoriy-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi. Ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishga oid nazariy qarashlarni tizimlashtirish maqsadida tahlil va sintez, qiyosiy tahlil, umumlashtirish hamda mantiqiy yondashuv metodlari qo'llanildi. Shuningdek, ilmiy-metodik faoliyatni tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari o'rganilib, ijodkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar aniqlashda kuzatish, pedagogik tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalarni ilmiy asoslash va xulosalarni shakllantirishda induktiv hamda deduktiv yondashuvlar qo'llanildi. Mazkur metodologik yondashuvlar ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishning dolzarb masalalarini har tomonlama tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-uslubiy metodlardan foydalanildi.

Nazariy tahlil – ilmiy-metodik faoliyat va ijodkorlikka oid mahalliy hamda xorijiy ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, maqolalar va me'yoriy-huquqiy hujjatlarni o'rganish va tahlil qilish;

Qiyosiy tahlil – turli ilmiy qarashlar va metodik yondashuvlarni o'zaro taqqoslash hamda ularning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlash;

Tizimli yondashuv – ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarni o'zaro bog'liqlikda o'rganish;

Sintez va umumlashtirish – tadqiqot natijalarini ilmiy jihatdan umumlashtirish va xulosalar chiqarish;

Pedagogik kuzatish – ilmiy-metodik faoliyatda qo'llanilayotgan ijodiy yondashuvlar va innovatsion metodlarning amaliy samaradorligini tahlil qilish;

Mantiqiy va ilmiy xulosa chiqarish metodlari – olingan natijalarni ilmiy asoslash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Ushbu metodlar tadqiqotning maqsad va vazifalariga muvofiq ravishda tanlanib, ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy hamda amaliy jihatlarini kompleks tahlil qilish imkonini berdi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot davomida ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirish ta'lim sifati va pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirishning muhim omillaridan biri ekanligi aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ijodiy yondashuv ilmiy-metodik faoliyatni samarali tashkil etish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishga xizmat qiladi. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar va mavjud amaliy tajribalar tahlili natijasida ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida pedagogning kasbiy mahorati, mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyati, innovatsion texnologiyalardan foydalanish darajasi hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishga bo'lgan intilishi belgilandi. Shu bilan birga, ijodkorlikni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillar, jumladan, an'anaviy ta'lim usullarining ustunligi, metodik ta'minotning yetarli darajada takomillashmaganligi va amaliy faoliyatda innovatsion yondashuvlarning cheklanganligi ham kuzatildi.

Tahlil natijalariga ko'ra, ilmiy-metodik faoliyat samaradorligini oshirish uchun muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, tadqiqotchilik faoliyati, interfaol metodlar va raqamli ta'lim texnologiyalaridan keng foydalanish maqsadga muvofiq ekanligi aniqlandi. Bunday yondashuvlar pedagoglarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, yangi metodik yechimlarni ishlab chiqish hamda ta'lim sifati oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhitni yaratish, metodik xizmatlar faoliyatini takomillashtirish, malaka oshirish dasturlarini zamonaviy innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish hamda ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur omillar ta'lim tizimida ilmiy-metodik ishlarning samaradorligini oshirish va pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Ijodkorlik pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini yuksaltirish, ta'lim jarayonini takomillashtirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etishda muhim omil hisoblanadi. Ilmiy-metodik faoliyatda ijodiy yondashuvning qo'llanilishi yangi metodik ishlanmalarni yaratish, ta'lim sifati oshirish va o'quv jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, tadqiqot davomida ilmiy-metodik faoliyatni samarali tashkil etish uchun pedagoglarning ilmiy salohiyati, mustaqil va tanqidiy fikrlashi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya

texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari hamda innovatsion faoliyatga tayyorligini muntazam rivojlantirish zarurligi aniqlandi.

Takliflar. Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- ilmiy-metodik faoliyatda ijodkorlikni rivojlantirishga qaratilgan maxsus o'quv dasturlari va malaka oshirish kurslarini takomillashtirish;
- pedagoglarni innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanishga muntazam o'qitish;
- ta'lim muassasalarida ilmiy-metodik seminarlar, treninglar va tajriba almashish platformalarini muntazam tashkil etish;
- pedagoglarning ilmiy-tadqiqot va loyiha faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish;
- ilmiy-metodik faoliyatda muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish va interfaol metodlardan keng foydalanishni yo'lga qo'yish;
- ijodkorlikni baholash va rivojlantirish mezonlarini ishlab chiqish hamda ularni ta'lim amaliyotiga joriy etish.

Mazkur takliflarni amaliyotga tatbiq etish ilmiy-metodik faoliyat samaradorligini oshirish, pedagoglarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim sifatini yanada yuksaltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. "O'zbekiston" 2016.
3. Sharipov Sh.S., Qo'ysinov O.A. va boshqalar. Texnologiya fanini o'qitish va psixologik xizmatni tashkil etishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish. – Toshkent: "Muhammad poligraf" MCHJ, 2017.
4. Xayitov J. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini kreativlikni raqamli texnologiyalar orqali rivojlantirish / UzMU Xabarlar, 2025.
5. Xayitov, J.X. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini kreativligini shakllantirish texnologiyasi. – ilmiy maqola (PDF).
6. Xayitov J.X. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarida kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyasi // Ilm sarchashmalari. – Urganch, 3/2022. – B. 78-81. (13.00.00: №31).
7. Xayitov J.X, Mardonov R.B, Fayziyeva Z.S "Texnologik ta'limning prognostikasi". Uslubiy qo'llanma. "Ta'lim innovatsiyalari" nashriyoti, 2025.-146b.
8. Xayitov J.X "Xalqaro tadqiqotlar va ta'limda innovatsion texnologiyalar". Darslik.-T. "Ta'lim innovatsiyalari" nashriyoti, 2026.-228b.

9. Xayitov J.X “Axborot texnologiyalarini qo’llash orqali, texnologiya fani o’qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish”. Monografiya.-T. “PUBLISHING HIGH FUTURE” OK nashriyoti, 2025.-112b.
10. Xayitov J.X, Ro’ziqulov D.I, Ulashova M.N “Texnik ijodkorlik va konstruksiyalash”. Uslubiy qo’llanma. Qarshi-“Ilm-fan-Ma’naviyat” nashriyoti, 2025.-126b.
11. Xayitov J.X Texnologik ta’lim praktikumi darslarida talabalarning kreativlik sifatlarini rivojlantirish tamoyillari va kreativlik sifatlarining tavsifi // Respublika janubida elektr energetika sohasining rivojlanish istiqbollari. Mavzusida xalqaro ilmiy-texnik anjuman. Termiz, 2022. -B. 389-392.
12. Xabibullayev A., Qodirova N. (2023). "Raqamli ta’lim vositalaridan samarali foydalanish bo’yicha metodik qo’llanma".
13. Xayitov J.X. “Bo’lajak texnologiya fani o’qituvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish” nomli monografiya “IMPRESS MEDIA” MCHJ NMIU bosmaxonasida chop etildi. UO’K: 373.1:745 KBK 74.204 37.27 ISBN 978-9943-7244-9-5.
14. Xayitov J.X. Media savodxonlik va axborot madaniyati Fanidan (ma’ruza mashg’uloti mavzulari uchun) O’quv qo’llanma Media savodxonlik va axborot madaniyati. O’quv qo’llanma. Toshkent: “PUBLISHING HIGH FUTURE” OK nashriyoti, 2024. – 126 b ISBN: 978-9910-725-23-4.
15. Xayitov J.X. Bo’lajak pedagoglarda internet, virtual axborot madaniyatini shakllantirish “Pedagogik mahorat” Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 4-son (2024-yil, aprel) ISSN 2181-6883.
16. Xayitov, J.X. Bo’lajak o’qituvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish bosqichlari. MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI JURNALI, 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17457713>
17. Xayitov, J.X. Bo’lajak texnologiya fani o’qituvchilarini kreativligini shakllantirish *jarayoni* (ilmiy maqola). Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar, 2021.